

Beslut

**efter kvalitetsgranskning i ämnet slöjd i grundskolans
högstadium vid Vallbacksskolan i Gävle kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Vallbacksskolan. Syftet med denna tematiska kvalitetsgranskning är att granska vissa kvalitetsaspekter i ämnet slöjd i grundskolans högstadium.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Vallbacksskolan i följande utsträckning:

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Eleverna får i hög utsträckning en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Eleverna ges i flera delar möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material och dess påverkan på miljön.
- Utforma en undervisning så att eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön och ge eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Slöjdämnet omfattas i flera delar av ett jämställdhetsperspektiv.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Organisera så att elevernas val av materialinriktning görs medvetet och underbyggt samt se till att jämställdhetsperspektivet beaktas.
- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna.

Uppföljning

Huvudmannen ska **senast den 7 oktober 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2025:12300) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Inom denna frågeställning granskas om eleverna får ett aktivt lärarstöd genom hela arbetsprocessen som ger dem möjligheter att utveckla idéer samt utveckla och använda strategier. Vidare granskas om undervisningen är stimulerande, motiverande och utmanande samt om eleverna löpande och tillsammans med läraren får möjlighet till reflektion över process och resultat.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna får i hög utsträckning en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Processinriktat lärarstöd

Granskningen visar att lärarstödet i slöjdundervisningen är processinriktat och sker genom dialog i form av formativ respons.

Lärarstödet är utformat så att eleverna kan utveckla idéer och använda olika strategier för att lösa en uppgift. Elever uppger i intervjuer att en arbetsprocess ofta inleds med att läraren går igenom vad som ska göras, visar olika inspirationskällor samt ger tips. En elev ger som exempel att de inom materialinriktningen trä och metall kan få se olika filmer för att få inspiration. En elev ger exempel på att hen hade idé om hur en necessär skulle se ut och fick tips från läraren om vilken metod och teknik som eleven skulle använda. I intervjuer med elever framkommer även att lärarna instruerar eleverna att göra en skiss över sin idé samt att de ger återkoppling på elevernas idéer. I intervju ger lärare exempel på att elever i årskurs 8 ska tillverka en byrå i litet format där grunden är detsamma, men att eleverna själva får påverka designen och ta inspiration från tidigare elevarbeten. Ett annat exempel är att elever i materialinriktningen textil ska öva på broderi och handsömnad och att läraren inledningsvis presenterar

olika tyger. Därefter får eleverna välja struktur, färg och kvalitet på det material som de vill använda i sitt arbete. Såväl lärare som elever beskriver att elever löpande får stöd i att pröva och ompröva olika tillvägagångssätt för att lösa en uppgift på. En elev berättar till exempel att hen sydde ett nattlinne och att hen med hjälp av läraren ändrade strategi när nattlinnet inte blev som hen önskade. Ett annat exempel är att lärare påtalar för eleverna att det arbete som de gör syftar till att de ska träna på en viss teknik och att det inte behöver gå bra från början utan att det viktiga är att lära sig eller öva upp en färdighet.

Lärarna ger eleverna stöd löpande och ger återkoppling under pågående arbetsprocess. Eleverna uppger att lärarna löpande visar och instruerar hur eleverna kan lösa olika problem utan att de för den skull tar över uppgiften. En elev ger som exempel att läraren kan uppmärksamma om en elev får problem när hen sågar och då kan läraren föreslå att eleven provar en annan slags såg. Under en av Skolinspektionens lektionsobservationer behövde en elev stöd med att sätta fast botten på sin låda. Läraren samtalade då med eleven om vad som var svårt, gav förslag på att eleven skulle slipa mer och visade hur eleven kunde göra. Ett annat exempel är att elever under en av lektionsobservationerna hade svårt att komma i gång med att virka och att läraren då hjälpte eleverna genom att hålla i deras händer och instruera tekniken genom aktiv handling. Lärarna beskriver vidare i intervju att de ger eleverna återkoppling löpande genom att ha en dialog med eleverna om var de befinner sig, vad nästa steg är, om något är svårt samt vad de kan tänka på i den fortsatta arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Granskningen visar att undervisningen är motiverande och utmanande samt att arbetsformerna varierar.

Undervisningen är utformad så att eleverna oavsett kunskapsnivå stimuleras till utveckling. Elever uppger att de visserligen får samma typ av uppgift att göra men att de kan välja att utföra den på olika sätt. En elev ger som exempel att uppgiften kan vara att alla ska virka och träna på vissa virkningstekniker men att eleverna själva får välja hur avancerat de vill virka. Att eleverna får samma grunduppgift framkommer även i intervju med lärarna och en lärare uppger att hen exempelvis kan visa eleverna tre varianter av byrå i litet format med olika svårighetsgrader och att eleverna utifrån förmåga uppmuntras till att göra sin byrå så avancerad som möjligt. Vidare uppger lärarna i intervju att de har höga förväntningar på alla elever oavsett bakgrund och könstillhörighet. Förväntningarna behöver, enligt lärare, även vara rimliga utifrån elevers olika förkunskaper och kraven anpassas därav utifrån den enskilda individens förutsättningar och behov. Elever uppger att lärarna förväntar sig att eleverna ska arbeta och klara av de olika momenten men att de finns till hands om eleverna stöter på

problem. Vidare beskriver lärarna att de låter eleverna prova olika uppgifter och aktiviteter för att utmana och stimulera eleverna. En lärare ger som exempel att hen i början av arbetsprocessen, då eleverna får träna en specifik teknik, kan få syn på om någon eller några elever har svårt med något specifikt och därför behöver anpassningar för att lyckas i sitt arbete. Elever i årskurs 9 som läser inriktningen textil uppger att de får välja egna fördjupningsarbeten som bygger på det som de lärt sig i tidigare årskurser. En elev ger som exempel att hen först sydde ett nattlinne och sedan en blus. En lärare berättar att hen utmanar eleverna utifrån deras förkunskaper och för samtal med eleverna kring deras förkunskaper i relation till deras val av fördjupningsuppgift.

Undervisningen varierar så att eleverna får möjlighet att arbeta tillsammans med andra elever för att dela erfarenheter och utveckla lärandet. Lärarna uppger att de planerar in tillfällen då elever får arbeta tillsammans i par eller i grupp. En lärare ger som exempel att eleverna i årskurs 8 får samarbeta då de ska spinna ull och att en elev då håller i sländan och den andra matar på ullen. Ett annat exempel är att eleverna i årskurs 9 får samarbeta då de ska mäta och klippa tyg. Elever bekräftar att de får möjlighet att arbeta tillsammans i olika konstellationer och berättar att lärarna uppmuntrar dem att hjälpa och fråga varandra. Detta framkom även under en av Skolinspektionens lektionsobservationer där tre elever hjälpte varandra att svarva. Vid lektionsobservationen framkom också att läraren uppmanade en elev som hade svårt att såga att ta hjälp av annan elev. Lärare uppger i intervju att eleverna i slutet av lektionen ska återsamlas för att lyfta och tillsammans diskutera det som eleverna eventuellt upplevt svårt eller problematiskt.

Reflektion över process och resultat

Granskningen visar att undervisningen innehåller moment där eleverna löpande reflekterar över arbetsprocessen och resultat tillsammans med lärare.

Lärarna ställer frågor löpande till eleverna och låter dem utvärdera och bedöma resultatet av sitt arbete. Elever uppger att lärare exempelvis uppmanar dem att reflektera genom att fråga vad eleverna kan göra för att utveckla sitt arbete eller vad de kan göra för att det ska bli bättre. En lärare berättar att eleverna ombeds att visa sitt arbete och att hen ställer frågor som gör att eleverna reflekterar över sin process. Ett annat exempel är att lärare uppmanar elever att i slutet av lektionen reflektera muntligt eller skriftligt och sätta ord på vad de gjort och hur arbetet gått. Lärare uppger i intervju att elever uppmanas till reflektion under hela arbetsprocessen och att de ska vara väl medvetna om varför deras slutprodukt blir som den blir.

Att lärare uppmanar elever till reflektion framkommer även under Skolinspektionens lektionsobservationer där lärarna cirkulerade runt bland eleverna, frågade vad eleverna hade gjort och hur det gick. Ett annat exempel är att läraren under en av lektionsobservationerna uppmanade en elev att reflektera över två olika metoders lämplighet i relation till varandra. Av intervjuer med såväl elever som lärare framgår att reflektioner även sker över slutprodukten. En lärare uppger att det inte är ovanligt att eleverna i slutet av arbetsprocessen reflekterar och kommer fram till att de hade valt att göra på annat sätt eller använda ett annat material om de skulle göra om arbetet. En elev berättar exempelvis att hen ville tillverka en lastbil utifrån en egen design men valde att avsluta arbetet i förtid då hen insåg att arbetet blev alldeles för svårt och tog för lång tid att färdigställa. Eftersom lastbilen inte blev färdigställd fick eleven på uppmaning av läraren reflektera över orsakerna till det.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning undervisningens innehåll bidrar till att eleverna utvecklar kunskaper om material och metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Vidare granskas om undervisningen utformas så att eleverna får möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och hur de kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna ges i flera delar möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Material- och metodkunskap utifrån hållbar utveckling

Granskningen visar att undervisningen i begränsad utsträckning ger eleverna fördjupad förståelse och kunskap om olika material. Eleverna får dock kunskap om olika slöjdmetoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Eleverna får till viss del fördjupa sina kunskaper om olika materials egenskaper samt hur dess ursprung och framställning påverkar miljön. Av

intervjuer med såväl lärare som elever framgår att elever som läser materialinriktningen textil får lära sig om olika materials egenskaper och hur de framställs. En lärare som undervisar i materialinriktningen uppger exempelvis att hen visar eleverna hur de kan ta reda på olika företags miljöprofiler samt undersöka hur deras produkter tillverkas. Läraren uppger även att miljö- och hållbarhetsperspektivet är levande under alla lektioner i materialinriktningen textil och finns med redan vid inköp av material, exempelvis att bomull helst ska vara ekologisk och tygerna miljöcertifierade. Det framgår också att samtalen som förs med eleverna på detta tema handlar om aspekter av hållbarhet, såsom miljö, socialt och ekonomiskt. Elever uppger att de pratat om olika tyger, dess påverkan på miljön vid tillverkning samt arbetsmiljön vid textilfabriker. Att elever som läser materialinriktningen textil får lära sig om olika materials ursprung och egenskaper framgår även av dokument som begärts in från huvudmannen. Förvisso pratar lärare med eleverna om hållbarheten av olika material och uppmanar dem att tänka på miljön även inom materialinriktningen trä och metall, men eleverna har där inte har fått fördjupa sina kunskaper på samma sätt som inom materialinriktningen textil. Lärare som undervisar i materialinriktningen trä och metall uppger att de främst för samtal som rör materials tillverkning, ursprung och transport med varandra i samband med inköp, utan att ta med eleverna i diskussionen. Elever bekräftar i intervjuer att de inte får diskutera dessa frågor inom materialinriktningen trä och metall utan att lärare främst tar upp träslags lämplighet vid tillverkningen av ett föremål snarare än hur framställning och transport av olika material kan påverka miljön.

Undervisningen ger eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om olika slöjdmeter som bidrar till slöjdprodukter som är användbara, välgjorda och håller länge. Såväl elever som lärare uppger att lärare för samtal med eleverna om hur de ska göra för att framställa en hållbar produkt. En elev ger som exempel att läraren uppmanar eleverna att de ska sy med dubbla sömmar för att sömnaden ska hålla bättre och en annan elev berättar att läraren brukar säga att de ska kombinera lim och spik för att öka hållbarheten. En lärare uppger att hen för samtal med elever om färger på tyger och att vissa färger kräver mer resurser än andra vid tillverkning. Ett annat exempel är att lärare pratar med eleverna om att de ska lägga ner tid på sitt arbete och inte hasta igenom det eftersom genomarbetade produkter håller längre. En lärare uppger att hen försöker få eleverna att skapa produkter som de kan ge bort i gåva, eftersom hen har märkt att eleverna då blir mer engagerade och noggranna med att skapa produkter som är hållbara när det finns en mottagare av produkten. Att lärare pratar med eleverna om metoder för att tillverka hållbara produkter framgår även av en av Skolinspektionens lektionsobservationer där läraren i materialinriktningen textil visade eleverna en film om tillverkning av

sneakers och påtalade då också vikten av att använda tillräckligt med lim för att få en produkt som håller länge.

Reflektion och val under arbetsprocessen utifrån ett hållbarhetsperspektiv

Granskningen visar att eleverna till viss del får reflektera över olika val utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen ger endast eleverna vissa tillfällen till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön vilket begränsar eleverna i att göra egna val av metoder kring resurshushållning. Av intervju med såväl elever som lärare framgår att lärare i båda materialinriktningarna pratar med eleverna om hur de ska använda det material som finns på ett klokt sätt för att hushålla med resurserna. Elever ger som exempel att de får tänka kring hur de ska klippa i tyger för att det ska bli så lite spill som möjligt. I materialinriktningen trä och metall ber lärare eleverna tänka på hur de sågar för att utnyttja materialet så klokt som möjligt. I intervjuer uppger elever att de får lära sig om återbruk i båda materialinriktningarna och elever i inriktningen trä och metall uppger att de får laga spruckna plankor med lim i stället för att ta en ny träbit. Detta bekräftas även i intervju med lärare där lärare beskriver att eleverna får prova på olika lagningstekniker samt uppmuntras laga kläder både i skolan och hemma. I intervju uppger elever från båda materialinriktningarna att de i slöjden får möjlighet att tillverka föremål som är välgjorda och hållbara. Ett exempel är att en elev berättar att hen gjorde en bricka i tidigare årskurser och använder den fortfarande och ett annat exempel är att en elev uppger att hen har tillverkat en necessär som även den används. Vidare framkommer att elever i materialinriktningen textil får reflektera över det material de använder i relation till ett hållbarhetsperspektiv. Dock framgår av intervjuer med såväl elever som lärare att liknande samtal inte förs med eleverna i materialinriktningen trä och metall.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material och dess påverkan på miljön.

Av läroplanen framgår att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om förutsättningar för en god miljö och en hållbar utveckling och kunskaper om och förståelse för den egna livsstilen betydelse för hälsan, miljön och samhället.¹ Av kursplanen för ämnet slöjd framgår bland annat följande gällande hållbar utveckling. Slöjd innebär manuellt och intellektuellt arbete i förening vilket utvecklar kreativiteten och handlingsberedskapen samt stärker tilltron till den egna förmågan att hantera olika praktiska problem i vardagen. Detta är betydelsefullt för individens och samhällets utveckling och för att främja hållbar utveckling. Eleverna ska också ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Därigenom kan undervisningen bidra till att eleverna utvecklar ett miljömedvetet förhållningssätt.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna i vilken utsträckning eleverna får en undervisning som fördjupar deras kunskaper om olika materials egenskaper. Genom att utforma en undervisning som synliggör olika materials egenskaper ur ett hållbarhetsperspektiv kan eleverna få en fördjupad kunskap och förståelse om hur olika material påverkar miljön.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ger eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Utvecklingsområde 2

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Utforma en undervisning så att eleverna får möjlighet att reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön och ge eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

Av kursplanen i slöjd framgår att undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. "Slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling" utgör även en del av det centrala innehållet för årskurs 7–9. Denna del av det centrala innehållet

---

¹ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

² Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, till exempel mellan natur- och konstmaterial, förnybara och icke förnybara material samt resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.³

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna endast i materialinriktningen textil ges möjlighet till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön. Vidare ges eleverna begränsad möjlighet att göra egna val av metoder utifrån resurshushållning då eleverna främst får reflektera om hållbarhet i materialinriktningen textil. Genom att lärarna utformar undervisningen så att eleverna regelbundet får reflektera över arbetsprocess och resultat samt möjlighet att därefter själva välja metod kopplat till hållbarhet utvecklar eleverna ett miljömedvetet förhållningssätt. Detta bidrar även till att eleverna i den egna slöjdprocessen medvetet kan välja hur de kan använda olika metoder för resurshushållning exempelvis återbruk, reparation samt vård av material och föremål.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att utformar en undervisning där eleverna får reflektera över hur det egna arbetet påverkar miljön. Ge även eleverna möjlighet att i den egna slöjdprocessen välja att använda olika metoder för resurshushållning.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning rektorn organiserar skolans jämställdhetsarbete kopplat till slöjdämnet. Vidare omfattar granskningen lärarnas arbete med jämställdhet i slöjdundervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Slöjdämnet omfattas i flera delar av ett jämställdhetsperspektiv.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever,

---

³ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Granskningen visar att rektorn till viss del har organiserat slöjdämnet så att elever oavsett könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Rektorn har delvis organiserat så att flickor och pojkar möts i slöjdundervisningen, men ser inte till att elever i årskurs 9 får göra ett medvetet och underbyggt val av materialinriktning där jämställdhetsperspektivet beaktas. Rektorn uppger att samtliga elever läser båda materialinriktningarna växelvis under årskurs 7 och 8 och att slöjdgrupperna i dessa årskurser är könsblandade. I årskurs 9 får eleverna däremot välja materialinriktning men av intervjuer med såväl lärare som elever framgår att valet inte är medvetet och underbyggt utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Lärare uppger att eleverna väljer materialinriktning fritt och att lärarna vill att de flesta eleverna ska välja den inriktning som intresserar dem mest. Förvisso uppger lärare i intervjun att de för samtal med eleverna redan under årskurs 8 för att de ska hinna tänka igenom sitt val, men samtidigt uppger elever i intervju att de inte haft diskussioner om könsstereotypa normer med lärare inför valet av materialinriktning. En elev berättar exempelvis att hens val grundar sig på att hen har mer användning av materialinriktningen textil eftersom hen i den inriktningen kan sy kläder. En annan elev uppger att hen grundade sitt val på egna preferenser och att eleven upplevde att det var lättare att få ett högt betyg i materialinriktningen trä och metall. Rektorn uppger i intervju att jämställdhetsperspektivet inte finns med i samband med elevernas val av materialinriktning och att hen är osäker på om lärarna för samtal med eleverna i samband med detta. Enligt rektorn kan det vara så att lärarna för samtal med eleverna för att locka fler flickor till materialinriktningen trä och metall inför deras val i årskurs 9, men rektorn är osäker på om samtal faktiskt sker. Därutöver uppger rektorn att valet av materialinriktning i hög grad är könsbundet och att majoriteten av flickorna väljer inriktningen textil och majoriteten av pojkarna väljer inriktningen trä och metall. Detta bekräftas även av intervjuer med såväl elever som lärare där det också framgår att det finns slöjdgrupper som är könshomogena. Däremot berättar rektorn att både flickor och pojkar får möjlighet att arbeta med en kombination av material. Rektorn beskriver att slöjdlärarna samverkar så att eleverna exempelvis kan få göra en pall inom inriktningen trä och metall och en dyna inom inriktningen textil. Att eleverna får möjlighet att kombinera olika material och att lärarna samverkar framgår även av intervjuer med lärare och elever. Elever berättar exempelvis att de tillverkat spel och då använt sig av tyg, trä och metall. Ett annat exempel, som kommer från en lärare, är att eleverna har fått tillverka leksaker där

material som trä, tyg, läder och stål använts tillsammans. Av samtliga intervjuer framgår också att eleverna har möjlighet att gå emellan de båda slöjdsalarna för att hämta material som de vill använda och att det underlättas av att de båda slöjdsalarna ligger intill varandra.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Granskningen visar att lärarna i viss utsträckning lyfter föreställningar och normer om kvinnligt och manligt med eleverna.

Lärarna samtalar till viss del med eleverna om olika föreställningar om kvinnligt och manligt. I intervju med lärarna framkommer att det händer att lärare för samtal med eleverna om könsnormer och könsroller, men att det inte är särskilt ofta. En lärare samtalar exempelvis med eleverna i materialinriktningen textil om mode i relation till könsnormer. Ett annat exempel är att en lärare i materialinriktningen trä och metall lyfter fram konstnärer och designers av såväl kvinnligt som manligt kön och för samtal med eleverna om dessa. I intervju uppger lärare att det inte är så stort fokus på könsaspekter på skolan generellt utan att fokus ligger på eleverna som individer. Lärare uttrycker även att diskussioner kring könsnormer inte förs särskilt ofta, trots att de kanske borde göra det. Elever bekräftar i intervju bilden av att lärarna sällan för samtal med dem om frågor som rör jämställdhet och könsroller i slöjdundervisningen. En elev kan förvisso ge ett exempel på att en lärare pratat om föreställningar och könsstereotypa normer i relation till slöjd i samband med att en elev uttryckte att pojkar är bättre än flickor inom materialinriktningen trä och metall. Dock uppger eleven att det i övrigt inte sker. I intervju uppger rektorn att hen genom kartläggningar har identifierat att flickor och pojkar inte bemöts likvärdigt. Rektorn har även uppmärksammat skillnader mellan flickor och pojkar i måluppfyllelse. Vidare framgår av såväl intervjuer med lärare och elever som Skolinspektionens lektionsobservationer att elever ges samma förutsättningar i form av uppgifter, material och verktyg oavsett könstillhörighet.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 3

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Organisera så att elevernas val av materialinriktning görs medvetet och underbyggt samt se till att jämställdhetsperspektivet beaktas.

Av läroplanen framgår att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att rektorn inte organiserat så att det val av materialinriktning som eleverna i årskurs 9 gör varken är medvetet eller underbyggt utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Genom att rektorn ser till att flickor och pojkar görs medvetna om traditionella könsmonster och uppmärksammas på att de kan göra vilket val de vill oavsett könstillhörighet ökar möjligheten till ett underbyggt val. Dessutom ökar möjligheten att normerna kring vad som anses kvinnligt och manligt utvecklas samt att traditionella könsroller motverkas.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn organiserar slöjdämnet så att elevernas val av materialinriktning görs medvetet och underbyggt samt ser till att jämställdhetsperspektivet beaktas.

Utvecklingsområde 4

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna.

Av läroplanen framgår att skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra

till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmönster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.⁴

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärarna endast i viss mån samtalar med eleverna om olika föreställningar om kvinnligt och manligt. Genom att synliggöra och diskutera traditionella könsmönster samt utmana de föreställningar som flickor och pojkar kan ha, ges eleverna möjlighet att utveckla en ökad medvetenhet om könsbundna normer. Detta kan i sin tur bidra till att motverka begränsningar i deras vardag och i framtida val, exempelvis vad gäller utbildning och yrkesinriktning.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärare löpande reflekterar och diskuterar olika frågor kring jämställdhet samt utmanar eleverna i val av material och metod utifrån deras föreställning om kvinnligt och manligt. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.⁵

På Skolinspektionens vägnar

X Roger Persson

Beslutsfattare

Signerat av: Roger Persson

X Susanne Lindberg Åkerberg

Föredragande

Signerat av: Susanne Lindberg Åkerberg

I handläggningen av ärendet har även Klara Engström, utredare, deltagit.

---

⁴ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

⁵ [Aktivt jämställdhetsarbete i skolan - Skolverket](#) hämtad 2026-03-05.

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Vallbacksskolan den 17 februari 2026. Besöket genomfördes av utredarna Susanne Lindberg Åkerberg och Klara Engström.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Gävle kommun med förskoleklass och grundskola, årskurserna 7–9. På skolenheten går cirka 550 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Två lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med rektorn och två biträdande rektorer
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska vissa kvalitetsaspekter i undervisningen i ämnet slöjd i grundskolans högstadium. Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram inom de olika frågeställningarna.

Granskningens frågeställningar

1. I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?
2. I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?
3. I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Kvalitetskriterier

Processinriktat lärarstöd

Lärarstödet är processinriktat så att eleven visas på möjliga alternativ för att kunna utveckla idéer samt utveckla och använda olika strategier för att lösa sin arbetsuppgift.

Lärarstödet är stöttande och innehåller dialog i form av formativ respons under arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Undervisningen är motiverande och utmanande så att alla elever, oavsett nivå i kunnande, stimuleras till utveckling.

Arbetsformerna varierar mellan individuellt arbete och arbete i par eller grupp så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Reflektion över process och resultat

Undervisningen innehåller moment där eleverna löpande uppmanas att, tillsammans med lärare, reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, i syfte att främja utveckling av handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Material- och metodkunskap

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna en fördjupad förståelse av olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter för framställning av funktionella och hållbara slöjdprodukter.

Reflektion och val under arbetsprocessen

Undervisningen utformas så att eleverna ges möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och välja hur de i den egna slöjdprocessen kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdamnet

Rector organiserar slöjdamnet så att elever, oberoende av könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Läraren reflekterar och diskuterar föreställningar och normer om kvinnligt och manligt tillsammans med eleverna.

Läraren arbetar inom undervisningen för att vidga och utmana elevernas föreställningar utifrån icke-könstraditionellt perspektiv i val av material och metod.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.⁶

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁷ Vidare ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.⁸

Av skollagen framgår vidare att alla barn och elever i samtliga skolformer ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.⁹

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.¹⁰

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd.¹¹ I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår att skolan ska:

---

⁶ 26 kap. 20 § skollagen.

⁷ 1 kap. 4 § skollagen.

⁸ 1 kap. 5 § skollagen.

⁹ 3 kap. 2 § skollagen, se även 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen gällande extra anpassningar och särskilt stöd.

¹⁰ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹¹ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

- erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt
- ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.

Lärarna ska:

- sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.
- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.¹²

Undervisningen i ämnet slöjd ska enligt kursplanen syfta till att eleverna utvecklar förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material och hantverkstekniker. Eleverna ska bland annat:

- ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar
- ges förutsättningar att arbeta med färg, form och funktion för att skapa olika estetiska och kulturella uttryck
- ges förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet
- ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande.¹³

Det centrala innehållet i slöjd för årskurs 7–9 består av följande tre delar: Slöjdens material, verktyg och hantverkstekniker, slöjdens arbetsprocesser samt slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling. Innehållet i undervisningen inom ”slöjdens arbetsprocesser” handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det

---

¹² Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹³ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.¹⁴

När det gäller kunskaper om hållbar utveckling framgår i läroplanens första del avseende skolans uppdrag att en viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Genom ett miljöperspektiv får eleverna möjligheter att både ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.¹⁵

Vidare anges i kursplanen för slöjd att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. En del av det centrala innehållet för årskurs 7–9 handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.¹⁶

Avseende skolans jämställdhetsarbete och jämställdhetsperspektiv i undervisningen framgår följande i läroplanens första del. Skolan ska:

- aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet
- synliggöra och motverka könsmönster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling
- organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.¹⁷

Vidare framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. Skolan ska också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska

---

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹⁶ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

¹⁷ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter.¹⁸

I läroplanens andra del anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska:

- bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet
- utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet.

Läraren ska:

- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor
- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.¹⁹

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorerna ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.²⁰ Rektorerna beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas förutsättningar och behov.²¹ På skolenhetsnivå ansvarar rektorerna för att det görs ett arbete med att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.²²

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår bland annat att rektorerna:

- har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen
- ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna
- har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och

---

¹⁸ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁹ Lgr22, 2.1 Normer och värden.

²⁰ 2 kap. 9 § skollagen.

²¹ 2 kap. 10 § skollagen.

²² Se 4 kap. 4–6 §§ skollagen.

organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²³

---

²³ Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar.